

KIRSAL YERLEŞİM TEKNİĞİ

Doç.Dr. Havva Eylem POLAT

6. HAFTA

6. HAFTA

KONU 1

Planlama Kavramı ve Planlama Türleri

KONU 2

Çok Yönlü Kırsal Alan Planlaması

Konu 1 Planlama

- Toplum yararına belirli hedeflere ulaşmak amacıyla mevcut kaynakların rasyonel bir biçimde kullanılması için geleceğe yönelik bir sıra tedbirlerin optimum ölçekte dizilme işlemidir.
- Planlar, fonksiyonları ve işlerlikleri açısından birbirlerinden ayrılırlar.
- Kırsal alan planlamasının ana materyali olan yerleşim birimlerinin sorunlarının tüm yönleriyle çözümlenmesi bir planlama işlemidir.

Konu 1 Planlama Türleri

- **Makro plan:** Büyük boyutlu planlar. Ülke veya çok geniş alanları kapsar. Planlama aşamaları ayrıntılara girmeden verilir. Örnek olarak; ülkenin şeker üretimindeki amaç ve politikalar açıklanır. Ancak, pancar üretiminin hangi alanlarda ve nasıl yapılacağına değinilmez. Bu planlar, uzun, orta ve kısa vadeli planlardır.

Konu 1 Planlama Türleri

- **Mikro plan:** Tek bir konuya veya birime ilişkin ayrıntıları içeren planlar. Bir köy planlaması veya bir fabrikanın üretim planlaması gibi planlardır.

Konu 1 Planlama Türleri

- **Bölge planı:** Makro veya mikro düzeyde hazırlanan planlar arasında ölçekleri gözönüne alındığında bir boşluk olduğu göze çarpar. Bu boşluğun giderilmesi ancak her iki ölçekle bağ kurabilecek üçüncü bir plan türü ile olasıdır. Bu ilişkiyi kurabilecek olan plan ölçeğine bölge planı denir. Bölge terimi değişik amaçlara ve farklı yörelere göre değişik adlar alır. Ekonomik bölge, kırsal bölge, geçiş bölgesi gibi. Bu farklılıklar ele alınan alanların büyüklüğünden ve özelliğindedir.
- Bölge; fiziksel, politik ve ekonomik etmenlerin bütünlük gösterdiği bir alandır. Coğrafik etmenlerin politik-yönetimsel ve ekonomik eşdeğerlilik etmenlerin süperpozisyonunun çevrelediği alan olacaktır.

KONU 2 Çok Yönlü Kırsal Alan Planlaması

- Yerleşmelerin her biri sistemin birer parçasıdır. Tek tek her yerleşmeyi ele almak sorunların çözümüne yeterli olmayacaktır. Bu nedenle, yerleşmeleri bir sistem içinde düşünmek ve bütüncül bir planlama anlayışı ile çözüme yaklaşmak gereklidir.
- Kırsal alan planlaması, bölge planlaması kavram ve tekniğine dayalı koordineli bir çalışma sistemini öneren bir plan türüdür.

KONU 2 Çok Yönlü Kırsal Alan Planlaması

- Kırsal planlamanın özellikleri
 - Planlama hedefi
 - Dönüşüm hızı
 - Dış etkenler
 - Teknoloji ithali
 - Başarı derecesi
 - Kurumsal olma niteliği
 - Yerleşme sistemi

Kırsal Planlamanın Özellikleri

- **Planlama hedefi**

Kırsal planlama, tarımsal planlama ile aynı anlamda değildir. Kırsal planlama, kırsal alanın karmaşık ve çok yönlü aktivitelerin olduğu bir yer olması nedeniyle çok yönlü olmak zorunluluğundadır. Bunun sonucu olarak da kırsal planlama sosyal, ekonomik ve fiziksel planlamayı kapsayıcı minimum büyüklükte kapalı bir sistem içinde yapılmak durumundadır.

Kırsal Planlamanın Özellikleri

- **Dönüşüm hızı**

Her plan bir gelişme hızı gösterir. Kırsal alanın doğal yapısı ve aktivitelerin niceliği yönünden yüksek bir hız, uyum yapma yeteneğine ters bir tepkide bulunur. Bunun giderilmesi ancak üst düzeyde politik kararları gerektirir.

Kırsal Planlamanın Özellikleri

- **Dış etkenler**

Kırsal alanın kendine özgü iç etkenleri yanında, şehirleşme ve endüstrileşme gibi dış etkenlerin de zorlayıcı etkisi vardır. Dış etkenlerin göz önüne alınmaması planın bütünsel özelliğini ve başarısını kısıtlar. Bu nedenle, iç ve dış etkenleri de saptayarak doğal çevresel matris içerisinde gelişimin planlanması gerekir.

Kırsal Planlamanın Özellikleri

- **Teknoloji ithali**

Kırsal kesimin ana aktivitelerinden birisi olan tarımın hızla gelişebilmesi yeni teknoloji ve becerinin ithalini gerektirir. Bu ise, sanayi ve hizmet sektörüne göre, tarıma ithali daha hızlıdır. Teknoloji ve becerinin ithali araştırma fonksiyonlarının organize edilmesine ve desentralize olmasına bağlıdır.

Kırsal Planlamanın Özellikleri

- **Başarı derecesi**

Tarımsal projeler yapısal olarak gevşekliği yüksek ve disiplini az olan projelerdir. Bu nedenle kırsal alanda uygulanacak programların, alanın boş veya yerleşik olmasına göre başarı derecesinin değiştii görölür. Edinilen tecrübelerle göre boş alan uygulamaları daha başarılı sonuçlar vermektedir.

Kırsal Planlamanın Özellikleri

- **Kurumsal olma niteliği**

Kırsal alanda, tarımsal gelişme programları kırsal toplumun, kırsal ekonominin kurumsal yapısındaki değişmelere dayanmalıdır. Toplum organizasyonu, destekleme sisteminin ve bir çok sosyal kurumun yeni formları gelişme hedeflerine – toplam üretim ve yaşam standardının yükselmesi ve ulaşılmasında önemlidir.

- **Yerleşim sistemi**

Her sosyal sistemin mekan organizasyonu ekonomik gelişme seviyesine bağlı olmakla beraber temelde bir kademelenme gösterir. Yerleşim ünitelerinin en küçüğünden en büyüğüne kadar ulaşan bu kademeler arasında ve her büyüklük kademesinin büyüklükleri arasında belirli bir kural vardır. Bu nedenle kırsal ve şehirsal yerleşmeler bir bütündür.